

205235

Nr. 7.

20 fil.

BIBLIOTECA POPORALĂ
A „ASOCIAȚIUNII“

Gavr. Todică.

—○—
Poșta, telegraful, telefonul.

Noțiuni generale
despre instituțiile poștale.

—∞—

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

Gavr. Todică.

Poșta, telegraful, telefonul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noțiuni generale despre instituțiile poștale.

SIBIIU,

Tipariul tipografiei archidieceșane.

1903.

Un cuvânt înainte.

În ocupația-mi zilnică avui dese ocațiuni să constat neorientarea și puținul interes, ce-l acoardă publicul mare instituțiilor poștale, acestor factori atât de puternici și atât de indispensabili pentru cultura omenească în genere.

Această indiferență abia e indulcită încât-va prin recunoștința sinceră a țărânimii noastre, care cu judecata ei simplă și sănătoasă, constată, că „Poșta e cea mai cu dreptate dintre așezăminte“.

Scopul scrierei de față este de a risipi cât de cât vëlul, care ne întunecă privirile în fața instituțiilor poștale — instituții, cu cari vrând-nevrând zilnic avem afaceri și interese.

Broșura, în urma subiectului seu, nu e strict poporană. Nu am putut-o scrie numai pentru țeranii, cari — după propria lor mărturisire — „abia la o jumătate de an își trimit câte o carte“, ci am scris-o și pentru pătura mai cultă a publicului nostru: pentru preoți, învățători, studenți, etc.

Termin cu începutul cel stereotip al corespondenței țeranilor nostri:

„Doresc ca puținele mele șire să Vă întimpine în momentele cele mai plăcute ale vieții și veți sci, că până la facerea acestei cărți mă aflu deplin sănătos, care sănătate doresc să Vi-o dăruiască bunul Dumnezeu și D-Voastră!“

Vlădeni, luna Octobree, 1903.

Gavr. Todică.

Scrisorile.

(*Epistolele*).

Totdeauna ne atrag și nu odată ne procură plăcere scrisorile. Forma epistolară e cu deosebire potrivită, pentru că în sfera ei să ne dăm la taifasuri prietenesci, asupra cestiunilor de ordin social, moral și intelectual, cari ne preocupă.

E știut însă, că scrisorile sunt ceva mai mult decât simple taifasuri, ba nu odată constituiesc adevărate revelații (descoperiri). Stilul lor fiind nepretențios, simplu, ușor: scrisorile au efect imediat asupra inimilor noastre. Cine ne poate descrie mai pătunțător viața intimă a celor doi uriași ai literaturii germane, Goethe și Schiller, decât însăși corespondența lor? Cine poate descrie mai atrăgător relațiile sociale ale nobilimii franceze din secl. XVII decât corespondența doamnei de Sevigné?

Până în ziua de astăzi sunt de mare importanță scrisorile lui Cicero, Seneca, Plinius, etc., scrisori, cari în lipsa de jurnale și reviste, erau menite să propage idei politice, etice și filosofice. De asemenea sunt cunoscute epistolele poetice ale lui Horățiu.

Ba chiar rămânând între marginile propriei noastre literaturi, întâlnim un maestru iscusit în genul epistolar, înțeleg pe marele nostru *Ioan Ghica* († 1895). Scrisorile lui, adresate lui Vasile Alexandri și publicate în primul volum al corespondenței sale, constituiesc o adevărată hrană sufletească pentru ori-ce Român cu sentimente umanitare și cu dragoste de progresul intelectual și moral al neamului nostru.

Astfel sunt scrisorile în înțelesul lor mai înalt, în înțeles literar și artistic. Literatura epistolară constituie o comoară de preț și tocmai din acest motiv națiunile culte păstrează cu sfințenie corespondența fiilor sei de frunte, în care e depus atât noian de idei și sentimente, în care sunt zugrăvite atâtea datini și moravuri; principii, aspirații și speranțe de ale poporului; gustul estetic și evenimentele epocii, etc.

Dar' lucru firesc, că rolul cu mult mai important al scrisorilor îl aflăm în viața familiară și în relațiile dintre cunoscuți.

Câte patimi ascunse, câte doruri învăpăiate, câte dureri isvoritoare de lacrimi, câte sentimente duioase nu ascund plicurile închise?

... Und ein Gott war es, der Schrift un Siegel
Für ein armes Liebespar erfand ... *)

Epistolele trăiesc, respiră și grăiesc cum dictează sormană inimă. Ceea-ce buzele abia murmură, scrisoarea o povestesc fără sfială. „Epistula non erubescit“, epistola nu se roșesc, nu se sfiesc, dicea și Latinul din vechime.

Liliacu **) - a 'mbobocit,
Scumpul meu cel mai iubit
Ai plecat, m'ai părăsit.
Liliacul a 'nflorit,
De mine te-ai despărțit.
Va 'nflori el și mai bine:
Tu o să mă uiți pe mine,
Iar' când se va scutura
De mine te vei scăpa.

După iubire 'nzădar
O să trăiesc cu amar.
Liliac cu floare mare,
Tu te-ai dus în depărtare,
Dar' te rog, sufletul meu,
*Scrie-mi carte tot mereu,
Scrie-mi tot pe românesce
Cum inima mea doare.*

(Poporal).

*) „Un deșu a inventat scrisoarea și sigilul pentru bieții oameni îndrăgostiți“.

**) Prin unele locuri se numesc „mălin“, „scumpie“, etc.

Lui *Stephan*, renumitului director de altă-dată al poștelor din Germania, i-a venit idea să adune toate datele din literatura germană, cari se referă la epistole. Albumul lui *Stephan* poartă titlul de „Post-Stammbuch“ și constituie un adevărat monument cultural al instituțiilor poștale.

Ar fi interesant de a se aduna și din literatura noastră datele de acest soi. Deocamdată reproducem următoarele două epistole „poetice“ populare:

Foaie verde și-o lalea
 Îți trimit o cărticea.
 Bade, de nu ți-o plăcea
 Să n'o dai la nimenea:
 Rupe-o 'n patru și-o dă 'n vânt,
 Că te scapi de ea curând.
 Fii, bădiță, sănătos
 Ca un trandafir frumos.

El îi trimite un răspuns de următorul cuprins:

Păserică, păserea	Să vii pasere 'ndrêț
Du această cărticea	Cu cărticea iscălită
Până la mândruța mea	Și de puicuța cetită.
Și-o întreabă tu așa:	Eu, puiculițo, ți-am scris
Că i-e dor de min' ori ba?	Cărticea în cornurele,
Spune-i mândrii în odor,	Pe de laturi cu mărgel,
Că eu după dînsa mor.	Cine-o prinde s'o cetească
Mergi, carte și te grăbesce	Lacrimile să-i pornească.
Și drăguții-i povestesc	S'o cetesci, dragă, și tu
Doar' pe mine mă iubesc.	Prin grădină, printre flori
Și dacă ea m'a iubi	Cu lacrimi în ochișori.

Iată în fine și două incheieri de epistole, la cari se observă binișor urmele traiului „modern“:

Compliment și salutare
 Dela mândra dumnitale!

Alta:

Frunză verde tămăiță,
 Complimente și-o guriță!

Poșta.

Poșta, telegraful și telefonul mijlocesc schimbul de cugete și vreri între oameni din diferite locuri:

De din vale de Rovine,
Grăim, Doamnă, cătră tine:
Nu din gură, ci din carte,▯
Că ne ești așa *departe* . . .

(*Eminescu*).

În timpurile vechi, când oamenii voiau să-și trimită câte-o scire, făceau cum fac în multe locuri și astăzi: mergeau dinșii de-a dreptul sau trimiteau anume pe cine-va, călare sau pe jos, sau „*trimiteau vorbă*“ dacă se nimeria câte-un prilej bun. Când era lipsă de incunoscintări grabnice, bună-oară în vreme de răsboaie, se înțelegeau din alintările steagurilor iar noaptea se aprindeau focuri pe coama dealurilor, încât scirile străbăteau destul de repede.

Din astfel de începuturi simple s'a precizat ocupația sistematică a poștelor, cari deja în antichitatea clasică (înainte de născerea Mântuitorului) ajunseră la dezvoltare destul de însemnată.

Se înțelege, că despre poște, în sensul de astăzi, nu putem vorbi din timpuri atât de depărtate, ci abia de pe la începutul evului nou (de prin anii 1500). Câte un „curier“ era trimis din comună în comună și din oraș în oraș: fie pe jos, fie mai adesea călare („stafetă“): având scopul să transpoarte ordinele, mandatele și corespondența domnitorilor („Curier regal“). Comunele singuratice erau deobligate să dea cai acestor curieri, precum și să-i provadă cu de-ale mâncării și să le dea cuartir pentru oarele de poposit sau pentru oarele de noapte. Acești poștași sau

curieri aveau multe drepturi și mare putere față de public. Dar' nu numai domnitorii, ci și unii funcționari superiori și unele foruri (tistfi) înalte ale țării țineau curieri speciali, cari firesce — se așteptau la aceleași drepturi și la aceeași putere, care era asigurată curierilor regali. De prisos să'mai spunem, că comunele nu prea găzduiau bucuros atâția poștari, curieri și stafete; iar' de altă parte și curierii abusau de drepturile, cu cari erau înzestrați, tratau brusc mai ales cu biata țărănime muncitoare. Oamenii ades dădeau jalbe la guvernul țării, că „li-se iau caii din mijlocul drumului sau din brazda câmpului, pentru a se mâna în goană câte două-trei poște. Și mulți cai se strică iar' alții se prăpădesc de tot și oamenii de omenie rămân cu amar și cu pagubă“.

Trecând zile după zile și ani după ani, în loc de curieri se introduseră căruțe cu cai, mai apoi diligențe (delejanțuri), cari afară de poșta propriu zisă aveau scopul să ducă și pasageri (călători). Cu introducerea diligențelor se începe un timp foarte atrăgător în trecutul poștelor, un timp, la care au privit cu duioșie mulți poeți și povestari fără bani în busunar. Uruitul diligențelor, pocnetul biciului, sunetul trîmbiței, tropotul cailor și gălăgia poștilionilor intrerupeau vuetul monoton al codrilor, ba dădeau câte-o clipă de viață și „savanelor întinse și cu sêlbatec nume“. Această viață sgomotoasă a poștelor și-a aflat rêsunet în literatură, în pictură, în musică, unde nu putem scăpa din vedere că poștilionul gureș și vesel și-a găsit un trubadur (cântăreț) atât de genial în componistul *Adam*. „Postilionul de Lonjumeau“ (cet. longimo), opera (teatru) comică a lui Adolf Adam (text de Leuven și Brunswiek; reprezentată pentru întâia-oadă la Paris în Teatrul Operei

Comice, la 13 Octobree 1836), e o piesă mult gustată de toată lumea iubitoare de musică.

Cu atât mai adânc resunet și-a aflat această viață a poștelor în literatură. Diligențele, trimbițele, poștilionii și scrisorile și-au aflat cântăreți și povestari nu mai puțin însemnați decât inșiși: Goethe, Heine, Chamisso, Lenau. Ba chiar și marele nostru poet Vasile Alexandri, ne povestese lucruri nostime de acest fel în piesa-i teatrală: „*Surugiul*“.

Iată ce ne povestese Alexandri (Teatru, I, 47—50):

„(Surugiul își aprinde luleaua). Hei, Doamne!... de 20 de ani, de când sunt în poște, ce de făpturi de oameni am mai vădut!... Câți domni cu alaiu am purtat, când se suiau pe scaun și după șapte ani — hait... maziliți!... (scoși din domnie)... tot eu i-am adus, însă fără alaiu!... Câți ministri mândri la început și mai pe urmă cu nasul cădut... Câți deputați cu Unirea, câți ciocoi vechi de ai Regulamentului și câți ciocoi noi de ai Convenției și Ruși și Turci și Nemți, de toată semença...

Imi aduc aminte, când cu Nemții... Am plecat odată c'un biet căprar, iarna pe viscol. Șonțisoru era numai în mundirașul lui cel alb și tremura, sërmanul, ca de năbădăici. I-se făcuse nasul pipëruș și obrazul pătlăgea vênătă.

— Frigu-ți-e, Domnule? ... îl tot întrebam pe drum.

— *No, cald, cald, saperment!* imi răspundea el.

Dacă l-am audit tot dîcînd, că i-e cald, mi-am căutat de drum până la poștă. Când acolo, ce să vîd? Căprarul meu era bocnă. Il înghețase caldul lui cel nemțesc.

D'apoi mai acu vr'o opt ani, aduceam un grecoșor în căruța de poștă... rupt, sërmanul, și perpelit, de ți-se făcea milă... Ci-că venia la noi să se îmbogățească și s'ajungă postelnic mare. Sosind la jumătate de poștă, el mă întrebă în limba lui:

— Mo, suruzi, gasimo țeva de muncato la poștia?

— Găsi, jupâne, cum nu!

— Ma, țe gasimo?

— Apoi de . . . brânză, mămăligă, ceapă . . .

— Țe, mamalinga? Ah, ah, vah, panaghiea mu!

Și o leșinat parpalecu, bată-l concina! . . . Tocmai atunci sosese, din norocire, un alt grec, cu o brișcă hâr-buită, vre-un posesoraș sau vre-un simzar . . . dracu-l scie. Cum îl vîd cu fes, încep a striga:

— Kir Trufanda, vino de-ți invie neamul!

— Ma țe a pațito simpatriota mea?

— Dar' sciu eu, păcatele mele? . . . O leșinat, pen-tru-că i-am spus să mănânce mămăligă la poștă.

— Mamalinga? . . . I-ai uțiso!

— Eu? . . . Ferească sfântul!

— *Neschi*, dimiata . . . Când te-a întreat de muncare, trebuia să răspunzi la dimialui: *maslinia*, *limonia*, ma nu mamalinga . . .

Ha, ha, ha. N'oiu uita cât oi trîi! Numai cât po-menise samsaru de masline și cel leșinat se puse a suga cu buzele ca un malac, și pe loc a inviat.

D'apoi altă-dată c'un Jidan . . . ce-am mai ris . . .

Ajungînd la strungă in deal, îi dîc in glumă:

— Paremi-se, jupâne, c'o să întîlnim tâlhari.

— Ei, vei, bade surugiu! Ce să facem, mă rog?

— Scii una, jupâne? . . . Acopere-te cu cerga, ca să nu te vadă.

Jidanul meu, de cuvînt, se tupilă in fundul căruței, iar' eu n'am ce face? . . . Imi schimb glasul și încep a striga: Stăi, mă. Ce ai in căruța asta?

— Ce să am, căpitane? Ean nisce sticle stricate.

— Sticle să fie oare?

— Dacă nu mă crești, căpitane, cearcă de vești!

Atunci apuc o prăjină și jap peste cergă! Jidanul face zinchi, zinchi, zinchi, adecă suna, suna a sticlă spartă, ca să înșele tâlharii. Eu iar' trosc, el iar' zinchi, zinchi și așa tot cu trosc și cu zinchi am coborit dealu Strungii. De atunci a eșit cântecul ăsta în țeară (cântă o arie evrească):

Trosc, pliose, trosc și jachi și lichi

Ei, vei, vei, zinchi, zinchi.

Iată Leiba cel avan

Care poartă hărtăgan.

Iată Leiba cel din cușcă

Care poartă la drum pușcă

Și când vede un Român

Armele-și ascunde 'n fên,

Și sub cerga scărmănată

Sună a sticlă sfărîmată.

Trosc, pliose . . .

Acu străinul, ca străinul, dar' cum sunt unii ciocoieși, cu mațe pestrîte, sêca-le-ar sêmênța, că mare urgie mai sunt pe lumea asta! De-a lungul țerii fac pârjol cu bătaia!... Ci-că-i voinicie boierească să stâlcească un biet om de surugiu ostenit ca vai de el, nemâncat, nedormit. plouat, ars de soare, degerat de frig, pentru-că i-s caii căduți și nu pot merge în fuga mare . . .“

I. Poștele stabile.

Poștele se împart în birouri (cancelarii) stabile și în birouri ambulante (pe tren, pe vapoare (corăbii) etc.).

Birourile stabile sunt unele mai mari, altele mai mici, conform circulației și trebuințelor. În capitalele țărilor se află, nu odată, preste o sută de birouri stând toate în legătură cu un birou central (cancelarie de frunte).

Birourile centrale sunt aședate, de regulă, în edificii proprii.

La noi, în Ungaria, birourile, cari aduc un venit anual de cel puțin 25,000 de coroane, sunt administrate de funcționari de stat („birouri erariale“); cele cu mai puțin venit sunt administrate de dirigenți (magistri) poștali, cari le primesc dela stat *pe basă de contract*.

2. Poșta ambulantă.

Schimbare totală s'a produs în circulația poștală prin anii 1825—40. În acești ani s'a început construirea *liniilor ferate*, s'au inventat *mărcile postale* și *telegraful*. La deschiderea primelor căi ferate nu se gândea nimeni la foloasele nemăsurate, ce aveau să le câștige poștele, căci nici pentru pasageri nu se aștepta nimeni la ceva reforme de dai Doamne. „*Societatea regală de medicină din Bavaria*“ se opunea prin 1830—4 introducerii trenurilor pe cuvânt, că „pasagerii vor fi expuși la sguđuri de creeri, iar' privitorii din afară vor ameti, când va sbura pe dinaintea lor un astfel de tren“.

Dar' timpul e mare dascăl. El a convins pe oameni, că nici călătorilor nu li-se sguđue creerii, nici privitorii din afară nu ametesec, când le șueră câte-un tren pe dinaintea ochilor. Oamenii prinseră din ce în ce curagiu de opera geniiilor sei.

Reforma circulației poștale s'a petrecut și ea pe încetul.

Indiviđi înrudiți sau cunoscuți cu personalul trenului încredințau câte o scrisoare ba mașinistului, ba conducătorului de tren să o dee la cunoscuții cutare în stația, unde vor sta. Pe lângă personalul trenului se angaja și câte un pasager la astfel de lucruri, până ce — la urmă — forurile competente observară în aceste acte o idee admirabilă,

care trebuie intrupată. Astfel s'au construit vagoane speciale pentru poștă, introducându-se în ele serviciu sistematic postal. Aceste birouri, conform menirii lor, s'au numit „poște ambulante“, adică umblătoare, alergătoare, spre deosebire de celelalte birouri, cari sunt „poște stabile“.

Astăzi poștele ambulante aleargă cu unele trenuri exprese, cu trenuri accelerate și cu multe trenuri de persoane. *)

3. Poșta electrică.

Un plan nou al contelui italian *Piscicelli Taegi* e aproape să modifice circulația poștelor. Invenția lui Taegi constă în următoarele:

De-alungul căilor ferate de astăzi se va construi, cam la 10 m. înălțime, o linie aeriană din sîrmă. Pe această linie se vor pune în circulație carete de aluminiu avînd un metru cubic volum intern și mînate cu forță electrică. Iuțeala acestora va fi de 400 km. pe oară. Linia aeriană se va construi cu 2 pîrechi de sîrmă. Caretele vor pleca la intervale de 5 minute. La stația proximă se desfac în mod automat. Inventatorul asigură că construcția liniei nu va costa mai mult de 3000—3500 de franci pro km. Pe lângă iuțeala de 400 de kilometri pe oară, caretele ar percurge distanța Roma—Neapol în 25 de minute, iar' distanța Roma—Berlin în 5 ore. Ministrul poștelor italiene a ordonat experimente între Roma și Neapol, iar' inventatorul a fondat în Londra o societate cu 100,000 fuști sterlingi capital (= 2.400,000 de

---

*) În Ungaria sunt 312 poște ambulante; în țerile austriace 608. În Ungaria cea mai lungă cursă o fac ambulantele nr. 15, 16 (cu trenuri de persoane) și nrul 40 (cu trenuri accelerate) pe linia *Budapesta—Brașov* (730 de km.) Serviciul e greu și obositor.

coroane), având drept țintă punerea în practică a invențiunii. Societatea voesce deocamdată să introducă poștă electrică numai între Londra și Birmingham (Anglia).

4. Alte specii de poștă.

a) Poșta cu porumbi.

În secolul trecut, (ba chiar și astăzi pe timpuri de răsboaie) unele scrisori se trimiteau cu „porumbi de poștă“. Dresarea acestor porumbi era o meserie foarte aducătoare de câștig. Se scie că renumitul *Rotschild* a pus temelie la averea sa uriașe pe timpul răsboaielor lui Napoleon Bonaparte (1794—1815) tocmai prin dresarea de porumbi de poștă și prin jocurile la bursă, echilibrate conform informațiilor câștigate cu ajutorul porumbilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

b) Poșta de butelii.

Marinarii, când ajung în primejdie de moarte și voesc să-și trimită ultimul adio părinților sau cunoscuților: își așează scrisoarea într'o butelie sau ploscă, pe care o astupă hermetic (să nu pătrundă aerul și apa), iar soarta acestei butelii o lasă în grija valurilor și a undelor tulburate. Vapoarele de pe întinsul apelor sau locuitorii de pe țărmuri, zărind astfel de butelii: le pescuiesc din apă, le desfac și trimit scrisorile la locul de destinație.

Dar' în timpurile din urmă s'au făcut multe abusuri cu astfel de butelii. Câte odată marinarii, dar' mai adesea pasagerii scurtau momentele cele plictisitoare ale călătoriei monotone recurgând la flacoanele de poștă, aședând în ele scrisori cu sciri false sau cu glume mai mult sau mai puțin proaste. Evident, că astfel de apucături nu puteau și nu

pot fi decât în paguba cauzei, ca în fabula păstorului cu lupul. Ori-cine pescuesce cu chiu cu vai o astfel de butelie și mai pe urmă află că scirea depusă e falsă, sau iscodită: anevoie se va mai decide și a doua-oară la expedarea ăstorfel de scrisori, presupunând că se decide la pescuirea buteliei, ceea-ce iarăși e problematic (indoelnic).

Tocmai de aceea, biroul internațional de poște din Berna a propus ca chestiunea atât de serioasă a poștei de butelii să fie pusă sub ocrotirea dreptului internațional. Regulamentul din chestiune prevede ca pe viitor toate vapoarele să aibă la rezervă butelii din materie impermeabilă și de anumită culoare și formă. Buteliile vor fi date în grija căpitanului și mâni străine nu vor ajunge la ele, decât în casuri de primejdii serioase.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

c) *Poșta de țevi.*

Astăzi în orașele mari (Londra, Paris, Berlin) se introduc poște cu țevi. Scrisorile se pun în pachete și se așează în canale în pământ, construite din cilindri aranjați hermetic. Canalele împreună birourile periferice cu centrul de expediție. Aerul comprimat (îndesat) dela o mașină împinge pachetele, cu iuțeala vântului, de-alungul cilindrilor până la biroul central de expediție.

Uniunea poștală universală.

Pentru a desvolta activitate mai rodnică pe teritor cât se poate de extins: direcțiile poștelor mai multor țări au întemeiat la 1874 în Berna (Elveția) „Uniunea poștală universală“, la care s'au învoit mai târziu mai toate statele de pe pământ.

În șirele următoare analizăm sistematic convenția (invoiala) încheiată la 15 Iunie 1895 în Washington, ale cărei dispoziții au valoare pentru toate țările contractante.

Aceste țări sunt următoarele:

Argentina, Austria, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Brazilia, Britania mare și colonii, Bulgaria, Chile, China, Columbia, Congo, Coreea, Costa-Rica, Dania, Domingo, Egipt, Ecuador, Franca și colonii, Germania și colonii, Grecia, Guatemala, Haiti, Helveția, Italia, Japonia, Liberia, Luxemburg, Mexiko, Montenegro, Norvegia, Olanda și colonii, Orange, Paraguay, Peru, Persia, Portugalia și colonii, Republica America de mijloc, Republica Africa de sud, România, Rusia, Sârbia, Siam, Spania și colonii, Statele-Unite, Svedia, Turcia, Ungaria, Uruguay, Venezuela.

I. Dispozițiile generale ale convenției.

Țările, cari au încheiat convenția actuală, precum și acele, cari se vor alia ulterior pentru schimbarea corespondenței dintre birourile lor poștale: formează un cerc unitar de poștă, sub numirea de „*Uniune poștală universală*“. (Punctul 1).

Decisiunile convenției se extind asupra scrisorilor adresate din o țară aderentă în alta; asupra cărților poștale

simple sau duple (cu răspuns); asupra imprimatelor (tipăriturilor) de tot soiul; asupra hârtiilor de afaceri și a probelor de mărfuri. (Punctul 2).

Pentru tot cuprinsul Uniunii e asigurat transportul liber al corespondenței.

Taxa de transport (francatura), taxa de recomandatie, taxa de expres a corespondenței se fixează pe o formă pentru toate țările Uniunii și în principiu face 25 de centime (parale, fileri, bani) pentru câte 15 grame sau fracțiune — francatura; 25 de centime recomandatia și 30 de centime taxa de expres. (Punctul 3 și 4).

Scrisorile și ori-ce obiect de corespondență: cărți postale, jurnale, imprimate, probe de mărfuri, hârtii de afaceri, trimise recomandat, pot fi încărcate cu rambursă în țările, cari se invoesc special pentru serviciul acesta.

Trimiterile cu rambursă sunt supuse la cerințe și taxe analoge cu trimiterile recomandate. (7).

Maximul sumei de rambursat se fixează în 1000 de franci, respective în valoarea corespunzătoare acestei sume în cursul monetar (bănesc) al fie-cărui stat. Cu toate aceste, administrația poștelor din ori-care stat e îndreptățită să reducă acest maxim la 500 de franci, respective la echivalentul acestei sume în moneda proprie. (7).

Trimiterile recomandate în cas de pierdere — excepționând casurile de forță majoră (nenorociri) — dau loc la o despăgubire de 50 franci.

Despăgubirea o plătește trimitătorului direcția de origine, iar aceasta are drept să o încasseze ulterior dela administrația poștelor, pe teritoriul căreia s'a pierdut obiectul.

Direcția biroului de origină e îndatorată să achite despăgubirea cel mult în decurs de un an dela data reclamării. Direcția cea vinovată însă, pe teritoriul căreia s'a perdut obiectul, e datoare să restituie imediat suma direcției de origină.

Trimițătorul își poate reclama obiectul recomandat în decurs de un an dela trimitere.

După trecere de un an i-se șterge acest drept și nu mai poate ține cont la nici o despăgubire.

Dacă obiectul recomandat s'a perdut în decursul transportului și nu se poate stabili locul, unde s'a perdut: administrația țărilor respective achită în părți egale taxa despăgubirii.

Responsabilitatea administrațiilor încetează din momentul, în care destinatorul (adresatul) își primesce obiectul recomandat și chitează această primire în registrele sau pe recepsele de înmanuare ale poștei. (8).

Trimițătorul își poate retrage corespondența sau poate cere să-i schimbe adresa — înainte de a se fi întâmplat înmanuarea. Cererea o poate face, când e lipsă, pe cale telegrafică și firesc — pe spesele proprii. (9).

Pentru francarea corespondenței se pot întrebuița numai mărcile țerei de origină.

Scrisorile aruncate în cutia vaporului de poștă, în decursul mersului, vor fi francate cu mărcile și conform tarifului poștal al țerei, căreia aparține vaporul. Scrisorile date în decursul staționării în vr'un punct terminal al cursei sau în vr'un port intermediar: se vor franca cu mărcile și după tariful țerei, în apele căreia staționează vaporul. (11).

Administrațiile rețin în întregime taxele încasate pe teritoriul lor. (12).

I. Este interzis de a transporta printre scrisori:

1. probe de mărfuri, cari în urma conținutului lor, pot fi vătămătoare pentru personalul de serviciu, sau pot murdări și strica corespondența în genere;
2. materii explosive sau combustibile precum și anumite animale și insecte vii sau moarte.

II. Este oprit de a se pune în scrisorile recomandate:

1. monede de bani în circulație;
2. obiecte, ce cad sub vămuire;
3. obiecte de aur sau de argint, pietri prețioase, juvaere sau ori-ce bijuterii — întru cât dispozițiile țărilor interesate nu decid altminterlea.

Obiectele interzise și date din eroare sau nesciință printre scrisori, se vor înapoia la biroul de origină, indicat prin stampilă, cu excepțiunea materiilor explosive sau peste tot periculoase, cari nu se mai restituie, ci se nimicesc la fața locului, unde li-se constată prezența. (16).

Părțile contractante se obligă a lua dispoziții severe sau a interveni la forurile lor legislative pentru reprimarea contrafacerilor de mărci, hârtii de valoare și insignii postale. (18).

Direcțiile postale ale țărilor Uniunii stabilesc în comun acord dispozițiile regulamentului de serviciu general și special. Însă direcțiile singulare pot încheia și convenții speciale, cu privire la chestii particulare, cari nu ating interesele comune ale Uniunii, presupunând că aceste convenții nu depășesc marginile impuse de Regulamentul Uniunii (20).

2. Biroul internațional.

Sub numirea de „Biroul internațional al Uniunii postale universale“ funcționează în Berna (Elveția) un birou central, sub supraveghierea direcției poștelor din Elveția. Cheltuielile acestui birou le suportă direcțiile poștale ale tuturor țărilor contractante.

Lucrările acestui birou sunt: adunarea tuturor publicațiilor referitoare la serviciul internațional de poștă; de a servi cu sfatul în chestiuni controversate; de a pune la cale pertractarea propunerilor de interes comun; de a publica conclusele primite în congresele internaționale de poștă și preste tot de a studia și aplană chestiile de interes comun ale Uniunii. (22).

Organul acestui birou central este: „Union Postale Universelle“, revistă lunară, redactată de odată în trei limbi: franceză, engleză și germană.

Când se ivesc diferențe de opinii între două sau mai multe partide, întru cât aceste nu se pot înțelege reciproc: se alege un juriu ad hoc (un comitet pentru timp scurt). Direcțiile interesate aleg în acest juriu câte un membru din direcții neinteresate în cauză.

Juriul decide prin majoritate de voturi.

La o eventuală desbinare a voturilor, juriul designează pentru nivelarea controversei o direcție iarăși neinteresată. (23).

3. Țările înafară de Uniune.

Țerile, cari până în prezent nu s'au aliat la Uniune, se pot alia ulterior.

Invoirea trebuie înștiințată pe cale diplomatică la guvernul Confederațiunii elvețiene.

Condiție a alianței este : acceptarea dispozițiilor cuprinse în această convenție.

Cheltuielile, cu cari va participa noul stat aderent la întreținerea biroului internațional, le va fixa guvernul confederațiunei în înțelegere cu guvernul țerei din chestie. (24).

4. Congresele.

Plenipotențiații administrațiilor postale din țerile Uniunii țin conferențe administrative sau se adună în congres, de câte-ori cel puțin două treimi ($\frac{2}{3}$) ale guvernelor, sau a direcțiilor-membre o cer aceasta.

E deobligătoare însă ținerea congresului la cel puțin câte 5 ani odată.

Ori-ce țară se poate reprezenta prin unul sau mai mulți delegați proprii sau prin delegații altor țeri.

Delegatul sau delegații unei țeri însă nu pot reprezenta mai mult decât o țară străină.

La conferențele congresului fie-care țară are câte un vot.

Tot congresul designează locul congresului viitor. (25).

În timpul, dela un congres la altul ori-ce țară e îndreptățită a face propuneri de interes general — prin intermediul biroului internațional.

Aceste propuneri trebuie să fie spriginite de cel puțin 2 direcții străine; altmintrelea, nu se iau în considerare.

Guvernul confederațiunei va comunica propunerile acceptate guvernelor tuturor țărilor aderente pe cale diplomatică; iar' biroul internațional le va comunica direcțiilor poștale prin avisuri simple. (21).

5. Notă.

În șirele precedente am expus rostul atât de simplu al mecanismului Uniunii poștale. Din seria cea lungă a statelor, cari au aderat la Uniune, ne putem convinge cât de uriaș e acest mechanism. Dacă vom mai lua în vedere, că aici întimpinăm o activitate *pacinică* și foarte mănoasă în rezultate, nu ne-ar cuprinde mirarea dacă Congresul european de pace, în realizarea concepțiilor (sau să dicem deocamdată a „visurilor“) sale îndrăznețe, și-ar îndrepta privirile asupra organizației și activității Uniunii, asupra funcționării acestui mechanism resfirat peste întreagă suprafața globului. Căci „Uniunea poștală universală“ constituie o realizare parțială *în faptă*, aceea-ce mintea sănătoasă și filosofia propoveduesc deocamdată numai *cu graiul și în scris*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Convenții speciale.

În cadrul (între marginile) Regulamentului general al Uniunii, fie-care țară își organizează serviciul său intern și își stabilește relațiile cu statele învecinate sau cu cele depărtate, după-cum pretind interesele comune și după-cum se pot invoî. În generalitatea lor, aceste convenții speciale prezintă multe analogii, fiind-că principiile, pe cari se bazează sunt identice. Pentru scrierea de față va fi destul să amintim temeinic o singură convenție, care ne interesează mai de aproape, înțeleg:

Convenția poștală între Ungaria și România.

Cea dintâiu convenție poștală, ce a încheiat-o Ungaria cu România, datează din *24 Iulie 1868*.

Convenția e relativ veche*) și cu puține modificări s'a menținut până în anul present (1903).

În 15 Febr. 1903 s'a încheiat în Cernăuți, o nouă convenție (semnatori din partea administrației poștelor române *G. Gabrielescu*; din partea administrației poștelor ungare, *Dr. Guill. Hennyey*) care a intrat în vigoare cu data 1 Aprilie 1903.

Dispozițiile de importanță pentru public ale noului aranjament sunt următoarele:

1. Tariful *scrisorilor* schimbate între România și întreg teritoriul Ungariei face *25 de bani*, pentru câte 15 gr. sau fracțiune; scrisorile nefrancate 50 bani. Cărțile poștale 10 bani; duple 20 bani.

Tariful special pentru circulația limitrofă (teritoriul Transilvaniei până la Mureș, comitatele Bistrița-Năsăud, și a fostului Severin) susținut până la încheierea acestei convenții nu se mai admite.

2. Adresantul (trimițătorul) poate reduce sau anula suma de *rambursament*, cu care îngreunează *scrisorile recomandate*.

3. Suma maximă, ce poate fi asignată cu *un mandat poștal* se ridică dela 500 cor. la 1000 cor. sau franci.

4. *Scrisorile de valoare, cutiile de valoare și coletele poștale* (pachete până la 5 kgr. greutate) se pot expeda cu valori nelimitate.

Până acum, maximul valorii declarate putea fi 10,000 de franci.

---

*) Ba e cea mai veche convenție poștală a Ungariei, fiind-că cu Sârbia a încheiat-o numai în 14 Decembrie 1868; — cu Germania în 7 Maiu 1872; — cu Elveția în 2 Febr. 1879; pentru a nu mai aminti celelalte, de dată mai noaună.

5. Taxa *scrisorilor de valoare* face 25 bani după 15 gr. sau fracțiune plus 25 bani taxa de recomandatie și câte 10 bani taxă de asigurare după 300 franci sau fracțiune, până la limita valorii declarate.

În scrisorile de valoare se pot pune și monete de metal în numărul posibil. Piesele de monedă conținute în scrisoarea de valoare trebuiesc pachetate în hârtie și fixate astfel, încât să se prevină, să se împiedece în tot decursul transportului mișcările, deplasările lor în interiorul plicului (cuvertei).

6. În coletele poștale sau în pachetele de mesagerie (adecă pachete, a căror greutate trece peste 5 kgr.) se pot pune și *scrisori*, sub condiția, ca aceste scrisori să nu fie adresate la alte persoane, decât la destinatorii pachetelor.

7. *Pachetele* până la greutatea de 5 kgr. se manuează și se taxează exclusiv ca *colete poștale* și prin urmare *totdeauna trebuiesc a se franca cu ocasiunea expedării*.

8. Pachetele mai grele de 5 kgr., dacă sunt încărcate cu rambursă, trebuiesc francate la prezentare; dacă nu se încarcă cu rambursă, le pot rescumpăra și destinatorii. *Francaturi până la frontieră nu sunt admise*.

9. Taxele de *vamă* și alte accise nepoștale, cari în-greunează pachete nedistribuibile, cari nu se pot înmanua, sunt reciproc suprimate la înapoierea pachetelor.

10. Expeditorii de colete poștale sau de pachete de mesagerie adresate din România în Ungaria sau vice-versa, pot lua asupra lor, își pot asuma plata taxelor vamale și a tuturor acciselor nepoștale, astfel încât destinatorii să primească coletele (sau pachetele) libere de ori-ce sarcini.

Secretul epistolar.

De-mi vine vr'o cărticea
Să mi-o dai în mâna mea.
(Poporal).

Secretul epistolar constituie un drept al individului. Considerațiile sociale-morale pretind, ca acest drept primitiv să fie respectat, și tocmai de aceea, în trecutul poștelor nimic nu e mai trist, mai dejositor, decât confiscarea, incușiția epistolelor. Totuși atentatele comise asupra discreției epistolare — atentate pe drept botezate ciuma poștelor — sunt tot atât de vechi, ca înseși scrisorile. Deja Justinus, un istoriograf al evului vechiu, ne spune că Alexandru cel mare, în expediția sa din Asia, a decapitat pe Parmenion, fiind-că din o epistolă confiscată a acestuia, a prins de vestea conjurației, îndreptate împotriva sa.

Secretul epistolar nu a fost respectat în vechime și unele date rămase din epoca de glorie a Romanilor încă ne dovedesc că despre incușiția scrisorilor aveau și romanii idee; ceea-ce ne explică de ce scrisorile cu semne secrete erau atât de răspândite.

În decursul evului mediu intimpinăm foarte rar incușiția de epistole, ceea-ce provine din faptul, că instituțiile poștale nu stăteau în serviciul publicului, ci exclusiv în al statului și al resbelelor.

Cu atât mai dese sunt manipulările de acest fel în evul nou. Deja Martin Luther, într'o scrisoare adresată în 1528 ducelui saxon George, pășesce energie în contra incușiției scrisorilor, numindu-o, nu incușiție sau confiscare, ci furt de epistole, furt ce stă pe o treaptă cu furtul de

parale, și care e un păcat atât de mare, încât „poți pierde pentru vecii vecilor și grația divină“.

Cu toate aceste remonstrări răslețe, constelația politică, luptele, agitațiile continue ale statelor transformară incușișia epistolară într'o instituție sistematică, care inflori cu deosebire în Franția, în Spania, Italia și Germania.

Birouri speciale, așa numitele „*Cabinete negre*“ cu funcționari speciali de poștă, stând sub controlul prefectilor de poliție, aveau misiunea să desfacă scrisorile suspecte, să prescrie conținutul acestora, să le închidă la loc, iar' prescrierile (copiile) să le trimită la forurile mai înalte.

Cabinetul negru și-a continuat opera posomorită cu deosebire în Franția, până în ajunul revoluției franceze.

Abia Ludovic al XVI-lea, prin un decret din 1775, pune corespondența cetățenilor sub scutul legilor, declarându-o inviolabilă și ordonând, ca impiegații poștali să pună jurământ pentru păstrarea discreției epistolare.

Luptele purtate pentru drepturile omului, au isbutit printre altele, de în adunarea națională din 18 Iuliu 1790, la propunerea lui Biron, s'a șters instituția cabinetului negru și în 14 August s'a decretat inviolabilitatea scrisorilor, un fapt, care cu puținii ani mai în urmă a fost sancționat și de câte-va dispoșiții ale codului penal.

Exemplul a fost imitat de toate celelalte state, codificând aproape la fel acest drept al omului.

Astfel §-ul 327 al codului penal ungar (articolul de lege al V-lea din anul 1878), sună precum urmează: Ori-cine desfăce epistola, scrisoarea sigilată, sau depeșa altuia, conscient de faptă și fără autorisare; tot astfel cine se pune

în posesiunea unei depeşe, unei scrisori sigilate sau nesigilate adresate altuia, cu scopul de a le afla conţinutul, sau le dă la alţii spre scopuri analoge: contravine dispoziţiei actuale şi va fi pedepsit cu închisoare până la 8 zile, şi cu amendă până la 200 coroane.

Ori-cine face us în publicitate de lucrurile, la a căror cunoştinţă a ajuns în acest mod nepermis, sau face us de ele spre defăimarea şi păgubirea trimitătorului sau a adresatului: va fi pedepsit cu închisoare până la trei luni şi cu parale până la 2000 coroane.

Cercetarea disciplinară se pune în curgere numai la reclamarea persoanei vătămate.

Dispoziţia paragrafului nu face nici o excepţie, de unde reese, că are valoare şi pentru soţi şi soţii. Epistolele scrise de minori sau cele adresate minorilor le pot desface părinţii sau tutorii. Acest act e pe deplin justificat în virtutea dreptului familiar.

În sensul §-lui 200 al codului penal: Funcţionarul sau factorul poştal, care desface scrisorile sau pachetele, fără nici o autorisare, le reţine sau le nimicesce, sau permite altora astfel de acţiuni sau le dă mână de ajutor: contravine acestei dispoziţii pentru inviolabilitatea secretului epistolar şi va fi pedepsit cu închisoare până la 6 luni.

I. Mărcile poştale.

Scopul mărcilor poştale este de a se lipi pe epistole sau trimiteri, prin ceea-ce poştă transportă liber obiectele astfel „francate“ la locul indicat. Fiind-că mărcile se cumpără şi se lipesc *înainte* de expedarea obiectelor: se pot considera şi ca un fel de obligaţie, în virtutea căreia poştă-primesce îndatorarea de a transporta obiectele provădute cu ele.

Reforma poștelor de a lucra cu semne speciale de francatură nu datează tocmai de mult. Ca primul pas de acest fel se consideră, în genere, concesiunea din 1653 a regelui Ludovic XIV din Franția, în urma căreia dirigentul poștelor din Paris, *Monsieur de Valayer* întreprinse cu multă energie și pricepere o reformă totală a serviciului poștal. El introduse francatura obligatoare*) și unitatea de porto**) și în acest scop puse în circulație „bilete de francatură“.

Această reformă nu avu lungă durată. Deja prin 1662 arândatorul poștelor din Paris era un comerciant, care nu a mai continuat opera începută de Valayer.

Trecând preste alte încercări sporadice, amintim de-a dreptul ziua de 3 Martie 1823, când locotenentul svedez, *Gavriil Treffenberg*, își ceti un memoriu în parlamentul din Stockholm indicând în 26 de puncte schimbări radicale în afacerile poștale ale Svediei.

Treffenberg purcese din punctul de vedere că pentru socotelile statului poșta nu trebuie să primească parale. Prin urmare porto nu trebuie să fie plătit în bani gata, ci prin o cartă de porto („Porto-Charta“) cumpărată prealabil. „O astfel de cartă va avé formatul unei coale de scris. Pentru a preveni contrafacerile, va purta o marcă dublă: una tipărită, cealaltă impregnată. La împăturarea acestei hârtii, marca trebuie să vină pe laturea adresei. Scrisoarea se va așeza în chartă ca într'un plic. Pentru a nu întrebuița câte o chartă de două-ori: adresa se va scrie și peste semnul („marca“) hârtiei“.

---

*) Obiectele să fie francate înainte de expedare.

**) Toate scrisorile să fie taxate după aceeași normă.

Proiectul conținea și dispoziții pentru scrisorile nefrancate. Treffenberg recomanda ca „Porto-Charta“ înainte de usare să fie întrebuințată și ca monedă de hârtie (în-tocmai ca mărcile poștale de astăzi).

Proiectul lui Treffenberg nu fu acceptat decât 32 de ani mai în urmă.*)

Un alt reformator al poștelor, de astă-dată în Anglia, fu *Rowland Hill*.

Rowland Hill s'a născut în 3 Decembre 1795 în Kiddermünster, ca fiul unui dirigent de școale primare. El încă se făcù învățător, dar' în 1833 'și-a ales altă ocupație intrând ca funcționar într'o societate pentru răspândirea cunoștințelor folositoare. Aici se interesă indeosebi de reforma poștelor. În 1837 își publică o scriere: „Post Office Reform; its Importance and Practicability“ (Reforma oficiului poștal. Importanța și practicabilitatea acestei reforme), în care stăruia energic pentru reducerea, unitatea și plătirea înainte a taxelor poștale. În acest scop Hill propunea să se introducă hârtii și plicuri ștampilate, în felul celor propuse de Treffenberg. Ulterior acceptă în programul său și mărcile poștale, inventate în decursul activității sale.

E de prisos să spunem, că memoriul lui Hill și indeosebi reducerea taxelor stîrnî mare șgomot în tot publicul. Proiectul reuși. În 10 Ianuarie 1840 se introduse sistemul

---

*) Gabriel Treffenberg s'a născut în 6 Martie 1791 în Gothenburg, ca fiu al lui Leonard Treffenberg, șeful regimentului de artilerie Göta. În 1808 deveni vice-locotenent în același regiment de artilerie; luă parte în campania împotriva Norvegiei; în 1815 avansă de locotenent iar' în 1823 părăsi cariera militară. În 1827 trecù la Kopenhaga, ca funcționar la consulatul general svedo-norvegian, de unde nu se mai întoarse în patria sa decât la bătrânețe. Reposă în etate de 84 de ani.

cel nou de porto (1 penny de scrisori până la $\frac{1}{2}$ unză = 16 grame, pentru întreg teritoriul Angliei).*)

După acceptarea reformelor sale, Hill fu primit în serviciul poștelor, unde a și rămas mai bine de 20 de ani. În 1846 fu numit secretar, în 1854 secretar general în direcția poștelor. În 1860 fu decorat cu ordul Bath și ridicat la rangul de baronet. În 1864 trecu la pensie votându-i-se o recompensă națională de 20,000 funți sterlingi (480,000 cor.). Răposă în 27 August 1879.

În toată activitatea lui Hill cade și invenția mărcilor poștale în forma lor de astăzi. *James Chalmers*, un librar-tipograf (de origine scoțian) este acest inventator și independent de el: angloaustriacul L. Koschier din Viena.

Primele mărci au vădit lumina zilei prin 1840 în Anglia, după modelul tipărit în tipografia lui Chalmers.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Cuvertele (plicurile) francate și cărțile poștale.

Aceste nu sunt decât formulare, în cari, pentru comoditatea publicului, sunt imprimate imediat mărcile poștale. Cuvertele francate, am vădit că sunt destul de vechi; cărțile poștale sunt de origine mai nouă.

*) Despre reducerea taxei de francatură a epistolelor se spune o anecdotă interesantă. Rowland Hill se plimba odată prin împrejurimile Londrei. La poarta unei case modeste observă un factor poștal stând la vorbă cu o femeie bătrână și sermană. Mergând mai aproape, Hill înțelese că e vorba de o scrisoare nefrancată, al cărei porto biata femeie nu-l putea plăti. Lui Hill i-se făcu mila și rescumpără scrisoarea pe sama bătrânei. Factorul se depărtă. Atunci bătrâna duse cătră Hill: „Vă mulțămesc, domnule, dar nu trebuia să plătiți pentru mine. Fieciurul meu îmi trimite în fie-care lună câte-o astfel de epistolă, care la adecă nu conține nimic, decât o bucată de hârtie nescrisă. Când observ scrisoarea de pe plic, știu că băiatul meu se află bine. Atâta 'mi-e de ajuns și nu-l costă nimic“.

Hill începă să zimbească de apucătura bătrânei, apoi se cugetă asupra lucrului și de atunci îi datează lupta energetică pentru reducerea taxelor poștale în Anglia.

Emanuil Hermann (n. 1839 în Klagenfurt, mort în 13 Iulie 1902 în Viena, ca profesor de economia națională la școala politehnică) este inventatorul cărților poștale. Prin 1869 Hermann propunea, ca oficiile poștale să primească și expedize bilete deschise (cărți poștale) în mărimea cuvertelor, provădute cu marcă de 2 cruceri, pe cari însă textul să nu conțină mai mult de 20 de cuvinte.

Ministrul de comerț al Austriei a acceptat propunerea și, în acord cu cel al Ungariei, în 1 Octombrie 1869 a înactivat carta poștală, dar' fără restricțiunea propusă de Hermann în privința numărului de cuvinte.

Astăzi cărțile poștale sunt de două feluri: cărți deschise și cărți închise.

Cărțile poștale deschise trebuie să conțină corespondențe nevătămătoare ordinii publice sau bunelor moravuri căci la din contră cad în rebut. De asemenea cad în rebut (se nimicesc) cărțile poștale cu ilustrații obscene (desfrânate).

Cărțile poștale din industria privată nu trebuie să aibă dimensiuni (lungime și lățime) mai mari de 14 centimetri pe 9 centimetri, căci altfel se consideră și se taxează ca scrisorile.

3. Falsificarea și contrafacerea hârtiilor poștale.

E lucru vechiu și la modă, cu deosebire în Italia, că publicul înșală poștele. Modul de înșelare e primitiv și poate tocmai de aceea e atât de răspândit. De pe mărcile usate spală stampila poștelor întrebuintând mărcile din nou. Mărcile unor state sunt foarte potrivite spre scopul acesta. Dar' este ac și de cojocul acestor falsificări. În Statele Unite, bună-oară, poștele examinează cu atenție toate scrisorile. Pe cele cu mărci spălăcite nu le expediază, ci le expun

intr'o vitrină specială și trimitătorii astorfel de epistole sunt prinși in cursă. Că interesându-se domnia-lor de cauza întârzierii scrisorilor, li-se spune neted că acele se vor expeda de altădată, dar' deocamdată d-lor să plătească iute și degrabă taxa întreită a mărcilor, că de nu: dau față in față cu legea și cu închisoarea.

Și „domnii“ abia atunci se desmeticesc, că au fost prinși cu ocaua cea mică. Iși primesc îndărăpt scrisorile contra taxei întreite, pentru a nu mai păți alte-alea și mai boacâne.

In decurs de o jumătate de an, diferitele birouri poștale au „colectat“ 590,000 de astfel de scrisori. Ungaria și România sunt reprezentate și ele binișor.

Cu privire la falsificarea, imitarea, contrafacerea valorilor poștale (mărci, cărți poștale, buletine, mandate etc.) articolul de lege XXXVII din 1897 al codului penal ungar conține următoarele dispoziții:

„§. 1. Ori-cine imitează, contraface sau falsifică pentru a pune in circulație timbre, *mărci poștale*, sau alte ștampile, sigile sau semne usitate pentru asigurarea dărei; semnele oficioase pentru indicarea titlului metalelor (etalonul), sau întrebuițează intenționat ori pune in circulație astfel de timbre, *mărci*, indicii: va fi pasibil de legea actuală și va fi pedepsit cu închisoare până la 2 ani și cu amendă până la 2000 de coroane, precum și cu pierderea oficiului.

Tot pentru falsificare de timbre va fi pedepsit cu închisoare până la *un an și cu amendă până la 1000 coroane, precum și cu pierderea funcțiunei*, individul, *care depărtând semnele de usare de pe obiectele sus circumscrise le mai întrebuițează odată, sau le pune in circulație*“.

Serviciul.

Oficiile poștale mijlocesc înțelegerea în trei moduri:

1. Trimit de-a dreptul scrisorile de la un loc la altul. Acesta e scopul poștei propriu-zise.

2. Mijlocesc prin aparate și semne anumite voința oamenilor și asta e scopul telegrafului. În fine

3. mijlocesc vorba directă — și asta e scopul telefonului.

Pentru toate aceste lucrări se încasează anumite sume, rescumpărate — mare parte — în *mărci poștale*, cu care se taxează scrisorile, mandatele de bani, buletinele de expediție a pachetelor etc. La taxare se iau în vedere: 1. greutatea obiectului; 2. valoarea lui; 3. depărtarea, unde se adresează. Conspectul tuturor acestor taxe se numește *tarif de poștă și tarif de telegraf*.*)

BCU Cluj / Serviciul poștelor Cluj

se extinde asupra scrisorilor, mandatelor cu bani, a scrisorilor cu parale și a pachetelor. Despre toate acestea nu avem multe de spus, fiind-că tarifele anexate vorbesc destul de elocvent (la înțeles). Vom aminti însă unele servicii speciale.

2. Jurnale și publicațiuni periodice.

Jurnalele și publicațiunile periodice sunt supuse în interiorul țării la o taxă redusă de 2 fileri pentru fie-care număr de jurnal, până la greutatea maximă de 500 grame. (Adecă un exemplar să nu treacă peste 500 gr.)

Revistele mensuale (lunare) sunt supuse la o taxă de 2 fileri pentru fie-care 100 de grame sau fracțiune.

Pentru străinătate (țările Uniunii) se socotesc 5 fileri la 50 grame sau fracțiune.

*) În *Anexe* comunicăm tarifele telegrafo-poștale ale Ungariei.

Suplimentele literare, ce redacțiile jurnalelor le acordă de cadou abonaților, pentru interiorul Ungariei, se transportă gratis, dacă suplimentele (cărți, calendare, albumuri etc.), fac parte din corpul jurnalului, dacă se înfășoară împreună cu jurnalul.

3. Abonamente la țiare.

La oficiile poștale se pot face abonamente pentru ziarele și revistele editate în străinătate.

Taxele, ce se percep pentru abonamente, se compun din: 1. prețul jurnalului sau revistei; 2. taxa de transport.

4. Încassarea cupoanelor și efectelor de comerț.

Atât în interiorul țerei cât și în schimb cu străinătatea se pot încasa prin poștă anumite sume cu chitanțe, facturi, bilete la ordine, polițe, cupoane de dobândi și de dividende și în genere toate valorile comerciale, a căror sumă nu trece peste 1000 coroane. (Recouvrements postale).

La biroul de origină (unde se dă scrisoarea) se plătește taxa unei scrisori recomandate iar' la biroul distribuitor (unde se încasează sumele) dacă nu se poate încasa nimic, se trimite scrisoarea îndărăpt; dacă se încasează ceva sumă, se formează un mandat poștal, din care se scade mai întâiu taxa de 10 bani pentru încasare, plus taxa mandatului. Restul se asignează trimițetorului.

5. Cassa de păstrare a poștelor.

La ori-care birou postal (birouri stabile) se primesc depuneri dela 1 coroană în sus, pentru a se fructifica cu interese de 3%. Sume mai mici se adună prin lipirea de mărci poștale pe o coală de carton, inzestrată cu o marcă

de 10 fil. Mărcile se lipesc pe locuri designate. O coală de carton costă 10 fileri și se poate căpăta la toate birourile poștale.

Sumele mai mici de 2 coroane și mai mari de 2000 cor. nu se capitalizează.

Depunerile până la 2000 de cor. nu se pot sechestra.

Sumele, ce trec peste 2000 de coroane, se depun în hârtii de valoare, cari se trimit deponentului, sau se păstrează la cassa centrală de păstrare a poștelor (în Budapesta).

6. Cecuri și clearing.

Sub cec înțelegem un mandat poștal, prin care un individ poate asigna la cassa centrală a poștelor anumite sume în favorul proprietarilor de cont (va să țină a persoanelor, cari iau parte la circulația de cecuri). Acești proprietari de cont din sumele încasate prin cecuri pot efectua — prin intermediul cassei centrale — diferite plătiri la ori-cine.

Când pretensiunile a doi proprietari de cont se aplatnează în modul, că din suma încursă prin cecuri a unui proprietar se tranșează o parte în favorul celuilalt proprietar: avem *clearing* (cet. cliring).

Circulația de cecuri și clearing are o deosebită importanță pentru comercianți. Banii sunt siguri depuși, fructifică cu 2%, stau în tot momentul la dispoziție și se pot dirige pe lângă o taxă foarte mică la ori-care loc din Ungaria, ba și la sine însuși.

La toți interesații împărtășește poșta explicații detaliate gratuit.

Telegraful.

Telegrafia ne pune în stare de a comunica în timp scurt cu ori-ce locuitori de pe suprafața globului nostru. În acest sens, ea este una din cele mai însemnate invențiuni ale timpurilor moderne.

O scânteie electrică având iuțeala, cu care se descarcă din butelia lui Kleist, poate încunjura pământul de zece ori într'o secundă.

Curentul electric dela telegraf nici pe departe nu se propagă cu aceeași celeritate, slăbindu-l neconținut sirmele prin cari are a trece, întârziind și mai mult pe la stații, dacă se trimit scirile în regiuni depărtate, ba variindu-i iuțeala întru cât-va și cu temperatura. Cu toate aceste, în decurs de câte-va oare ne putem înțelege din Peking cu Parisul sau cu Lisabona, presupunând — firesce — că nu telegrafăm chinezesce, și în decurs de câte-va oare ne putem înțelege din Transilvania cu America de nord sau cu Australia.

Principiul telegrafiei e cât se poate de simplu.

Un curent electric, dezvoltat în biroul telegrafic *A* se propagă de-alungul sirmei fixate pe stâlpi și e surprins în stațiunea *B*.

Prin apăsări de durată mai lungă sau mai scurtă, asupra unui nasture de a *manipulatorului* (un aparat) în stația *A* se închide și se deschide curentul electric dezvoltat în vase speciale, prin săruri speciale, și aceste impulse ale curentului se imprimă în stația *B* pe o fâșie de hârtie, ce se desfășoară de pe un sul al aparatului de primire, numit

receptor. Un curent scurt, produs prin o apăsare scurtă pe nasturele manipulatorului — se imprimă pe fâșia de hârtie a receptorului în formă de punct (●) un curent lung, produs prin apăsare lungă pe nasturele manipulatorului — se imprimă pe fâșia de hârtie a receptorului în formă de linioară (—). Curentul trece dela o stație la alta cu iuțeala gândului.

Inventatorul cel mai însemnat, care a pus temeiul telegrafiei de astăzi a fost americanul *Morse* (1791—1872). Planul său de telegrafie îl realiază între 1835—1837. Compuse un alfabet propriu, din puncte și linii, care pentru scrierea românească e următorul:

			Cifrele:
a .—	l .—...	1 .— — — —	
b —...	m — — —	2 .. — — — —	
c —...—	n — — —	3 ... — — —	
d —..	o — — — —	4 .... — —	
e .	p .—...—	5 ..... —	
f ..—.	r .—..	6 —...—	
g —...—	s ...	7 — —...—	
h	t —	8 — — —...—	
i ..	u ..—	9 — — — — —	
j .— — — —	v ....—	0 — — — — —	
z —...—			

D. e. cuvintele: „curent electric“ se scriu prin semne telegrafice astfel:

c   u   r   e   n   t
 —...—   ..—   .—..   .   —..   —
 e   l   e   c   t   r   i   c
 .   .—...   .   —...—   —   .—..   ..   —...—

Prima linie telegrafică a construit-o Morse la 1844 între Washington și Baltimore. La 1849 invențiunea sa

trecu și în Europa, iar' în ziua de azi e răspândită pe întreg rotogolul pământului.

Cu aparatele lui Morse se pot telegrafa cam 1000 de cuvinte pe oară.

Însă de pe timpul lui Morse lumea a înaintat binișor. Astăzi avem aparate telegrafice, cari redau literele: 1. în formă tipărită și 2. în formă scrisă. Cel dintâiu este telegraful cu litere al lui *Hughes* (cet.: ius), cu care se pot telegrafa 2000 de cuvinte pe oară; cel din urmă este o invenție cu totul nouă, (din anii 1899—902) a inginerilor din Pesta *Virág* și *Pollák*, numită *tahitelegrafia* (adecă telegrafie repede), cu care se pot telegrafa 50,000 de cuvinte pe oară.

În fine nu trebuie să scăpăm din vedere invenția inginerului italian *Marconi*, în urma căreia nu mai sunt de lipsă stâlpii și sirmele de telegraf, ci forța electrică se propagă prin *raze* nevădute, la distanțe de mii de kilometri.

Cablurile submarine.

Pentru a putea telegrafa și *prin apă* se construiesc sirme speciale, numite cabluri, ne mai fiind acomodate sirmele întrebuințate pe suprafețe continentale (de pământ uscat).

Dintre două sirme: una de fer și alta de cupru (aramă), de aceeași secțiune transversală sau — mai pe românește — de aceeași grosime, între împrejurări egale sirma cea de cupru conduce de 6-ori mai bine curentul electric decât cea de fer, de unde urmează imediat, că pentru a conduce pe o formă, sirma de cupru poate fi de 6-ori mai subțire decât cea de fer, este de ajuns să aibă numai a 6-a parte din grosimea celei de fer. Raportul amintit aci fizica il-

exprimă și prin *resistență*, constatând că în sîrme de cupru curentul electric întimpină numai a 6-a parte din rezistența, ce o întimpină în sîrme de fer de aceeași grosime.

Cablul constă din un mănunchiu de sîrme de cupru, mănunchiu înfășurat în corpuri izolante (cari nu conduc electricitatea).

În loc de una singură, cu secțiunea transversală mai mare*): sîrmele de cupru se iau în număr diferit cu secțiune transversală mai mică — și se împletesc în feliul scorșilor unei funii. Firele singuratice sunt subțiri, abia dându-ne toate împreună o grosime de 3—5 milimetri în diametru, au însă avantajul că în privința mecanică lucrarea lor întimpină mai puține greutate și au avantajul în privința siguranței putându-se numai cu greu presupune, că fiind una slabă într-un loc: vor fi slabe neapărat și celelalte tot la locul acela.

Construindu-se frânghia conducătoare — ca să dicem așa — lucrul de căpetenie este izolarea ei, de a nu o lăsa în apă de sine fiind expusă imediat la rugină. Corpul cel mai potrivit pentru izolări de acest soi este guta-percha, o substanță, care te face să crezi că „firea a lăsat-o anume spre scopul acesta“ — după-cum se exprimă celebrul fiziician Thomson. Nu se alterează de loc în apă, este impermeabilă, adecă nu lasă să pătrundă apă prin porii ei.

Firele de cupru se înfășoară deci în straturi de guta-percă având fie-care strat o grosime de $1\frac{1}{2}$ mm. și dimpreună cu straturile de guta-percă se mai înfășoară în fire

---

*) O sîrmă de metal conduce cu atît mai bine electricitatea cu cît e mai grosă.

resucite de câlți imbibate cu reșină. Preste întreg aparatul se mai învârt apoi sirme de fer menite a da întregi lucrări consistența (tăria) de lipsă.

Greutatea specifică a cablului, fără invelișul extern este aproape egală cu cea a apei sărate a mării și prin urmare cufundarea cablului o produce numai invelișul extern. Este de însemnat însă că la adâncimi și pentru distanțe mai mari greutatea acumulată a sirmelor externe este atât de colosală, încât cablul se poate rupe și s'a rupt în repetite rinduri,*⁾ la mai multe aședări.

Pentru evitarea acestui pericol încărcarea cablului pe vapor se face cu extremă îngrijire și cu extremă îngrijire se face și desfășurarea și sloboșirea lui în apă.

Pe lângă toată grija minuțioasă, cu care se efectuează fabricarea și aședarea cablului se ivesc de multe-ori și greșeli. Ba chiar și cabluri în activitate pot fi slăbite în decursul timpului. Așa bună-oară viermii xilofagi pot să se incuibe în materiile izolante și dacă ajung până la sirmele de cupru, izolarea e distrusă. Din acest motiv s'a impus necesitatea serioasă, de s'a aflat mod și cale pentru a determina locul vătēmat prin calcul. Acest rost îl implinesc formulele și ecuațiunile electrice statorite de unii învățați. Cablul e provēdut cu mărci dela kilometru la kilometru. La aședare, se înseamnă în jurnalul vaporului locul, unde ajunge marca numărului cutare, încât la o eventuală slăbire a sirmelor se află cu destulă aproximație locul, unde trebuie să se pescuească, să se ridice cablul pentru a se drege.**)

*⁾ Greutatea totală a unui cablu de 5000 km. bună-oară atinge (în aer) cifra enormă de 9,000.000 kg.

**⁾ Aceasta pescuire se mai numește și *dragajul* cablului.

După câte-va încercări, reușite și nereușite, primele aședări de cabluri se reduc la anii 1850—60. În 1850 englezul John W. Brett obține concesiunea de a aședa un cablu între Dover și Calais. Întreprinderea n'a reușit. Sirmele nu erau scutite de ajuns și un pescar prințând cablul, a tăiat o bucată din el, socotindu-l drept iarbă de mare, umplută cu aur.

După multe năcazuri îi succede lui Brett să obțină o nouă concesiune.

Cablul fu aședat și din 25 Sept. 1851 și până astăzi este în activitate continuă.

Încurajați de acest succes, în curând urmară și alte întreprinderi, punându-se la cale diferite legături telegrafice: între Anglia și Irlanda; Anglia și Holanda; Svedia și Norvegia; Italia, Sicilia, Corsica, Sardinia și altele.

Greutăți enorme li-s'au opus întreprinșătorilor când veni vorba să așede cabluri pe fundul Oceanelor, când concepură planul măreș să împreune lumea veche (Europa) cu lumea nouă (America) prin un fir telegrafic. Înainte de toate s'a sondat (cercat) terenul în partea de nord a Oceanului Atlantic, pentru de a afla locuri potrivite pentru aședare. În 6 August 1857 plecară două vase din Valencia (Irlanda) ducând fie-care câte o jumătate de cablu. Indată la începutul aședării cablul s'a rupt. Cu mare greutate l'au prins, înodându-l de nou. În 11 August se deslănșu o furtună. Cablul se rupse din nou și întreprinderea a trebuit să se sisteze total. Alte patru încercări nenorocoase au făcut pe mulți să creadă că mâna lui Dumnezeu opresce de a se unii ceea-ce lăsat-a ca despărșit să fie.

Intreprindătorii însă cugetau alt-fel și toată cauza neisbutirii o căutau în greșala lor proprie.

În 7 Iulie 1866 pleacă o expediție provădându-se cu dinamometri exacti, și măsurând în tot momentul greutatea cablului, ce cădea în apă. Cu măsurări continue așezarea a reușit în decurs de 20 de zile. Cablul trece din Anglia la Canada și are o lungime de peste 2500 km.

Cel dintâiu cablu între Anglia și Statele Unite fu așezat în 1874.

Pagubele enorme provenite din ruperea firelor în ca-surile de mai nainte, a îndemnat pe întreprindători să construească vapoare anume spre acest scop, cum s'a construit d. e. vaporul „Faraday“. Astăzi prin toate mările trec cabluri, ca nise șerpi uriași, unind continentele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Verigă în jurul pământului.

Abia de curând s'a terminat așezarea cablului submarin între Canada (America de nord) și Australia. Tot pământul e încunjurat astfel prin un fir telegrafic. O telegramă expedită în lume din Londra pe linia Canada—Australia—Transvaal s'ar întoarce nu peste mult îndărăt la Londra. Ocolul pământului, periferia lui, face în cifră rotundă 40,000 de km. Puterea electrică dela telegraf, deși o slăbesc mereu sirmele prin cari se propagă, și zăbovesc și mai mult prin toate stațiile, totuși în câte-va minute percurge această distanță de 40,000 de km.; în câte-va minute ar ocoli pământul. Și în realitate mai mulți telegrafisti din Londra, au făcut deja experiențe de acestea interesante pentru știință și a eșit la iveală, că curentul electric din

telegraf a parcurs periferia pământului în decurs de 10, cetesce: *dece minute*.

Iată calea, ce o face telegrama: telegrafând din Londra, curentul aleargă pe uscat până la granița Angliei. Aici se cufundă în Oceanul-Atlantic și ese în Canada. Strătae Canada de-a curmezișul și la granița ei iarăși se cufundă în apă, anume în Oceanul-Pacific — cea mai extinsă mare de pe tot rotogolul pământului, — eșind de-a dreptul în Australia, pe cealaltă parte a globului nostru. Trece peste continentul Australiei și din nou se cufundă în mare (Oceanul-Indic) ieșind la iveală tocmai în țeara Burilor (Africa de sud). De aici o ia apoi de-a dreptul pe sub mare și pe uscat și nu se oprește până în Londra.

Ori-cine va urmări ڤisele mele pe un glob pământesc, pe un teluriu, se va convinge, că nu calea asta e cea mai scurtă pentru a încunjura pământul și totuși o telegramă neintârđiată mult pe la stații, o poate parcurge în 10 minute, iar' o schinteie electrică, lăsată în dragul ei, ar parcurge-o de 8 ori într'o clipă.

Iată, de ce se ڤice, că pentru sciință nu mai este nici timp, nici spațiu. Timpul și spațiu dispar, și chemarea omului par'că este de a domina cu mintea lui în eterna armonie a universului.

Telefonul.

Dela anul 1877 se mai adaoage un nou mijloc de a trimite vești in depărtări. Înțelegem telefonul. Prin telefon ne înțelegem prin graiu la depărtări însemnate. Pentru a-i pricepe mai bine importanța, vom aduce următorul exemplu: Sunetul percurge în aer 333 de metri pe secundă, sau mai clar, tot la trei secunde câte un kilometru. Să admitem, că distanța dintre Brașov și Bucuresci face 200 de km. O vorbă rostită în Brașov (presupunând că s'ar putea auți la Bucuresci și a Han-Tătarului de puternică ar trebui să fie vorba aia) ar percurge distanța aceasta în $3 \times 200 = 600$ de secunde, ceea-ce face 10 minute. Un eventual răspuns la această vorbă ar avea lipsă de alte 10 minute, adecă schimbul total de 2 vorbe, ar reclama 20 de minute.

Aceleași vorbe rostite cu voce normală în tubul telefonului percurg aceeași distanță în timp aproape neobservat, în timp cu mult mai scurt de o secundă. Sunetul vorbei se preface în vibrații electrice, electricitatea percurge distanța cu iuteala gândului și a telegrafului iar' la stațiunea terminală din Bucuresci se transformă din nou în sunet, la fel cu sunetul original, și prietenul prinde din scoica telefonului vorba mea neschimbată, putând să-mi dee răspuns dacă voiesce, sau putându-ne angaja la un taifas — după toată regula, dacă ne iartă punga. Distanța nu se simțesce. Ne putem înțelege la fel, cum ne-am înțelege fiind la 2 colțuri de masă din aceeași odaie.

Colecții de mărci poștale.

Toată lumea are obiceiul de a aduna câte ceva. Unii adună bani vechi, alții adună bani noi, și scriitorul acestor șire încă ar vrea să adune bani noi, dar n'are de unde. Mai sunt însă și alte obiceiuri de a aduna, de a „face colecții”, cum se dice mai pe domnesce; mai sunt și alte lucruri de colectat. Domnișoarele se prăpădesc, bună oară, după ilustrate (cărți poștale cu chipuri); domnișorii devin melancolici (nenea Nicolae ar dice: își ies din ogaș) dacă idolii lor, vreau să dic, iubitele lor, nu-i învrednicesc de câte-o șuviță de păr; doamnele fac apotece întregi din miresme bine mirositoare; domnii se nisuesc din răspuțeri a colecta „acții” de ale băncilor.

Bine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Este însă o tagmă amestecată: domni, doamne, domnișori și domnișoare, cari adună *mărci poștale usate*, adevărat stampilate și întrebuințate de oficiile poștale. Colectanții de aceștia sunt mulți. Plăcerea lor e să adune mărci din toate țările și din toate timpurile — de când s'au introdus mărcile firesce. Sunt, și astăzi se pot cumpăra dela toate librăriile albumuri anume pentru colecții de acest fel. Și trebuie să mărturisim, că acest sport (petrecere) e foarte cinstit, foarte moral și instructiv. Resfoesc d. e. un album. In legătură cu fie-care marcă mi-se improspetează în minte cunoștințele *geografice, istorice*, ba chiar *economice și financiare*, ale țărilor. Iată pentru-ce s'a răspândit și se răspândește atât de mult gustul de a aduna mărci, și din parte-mi doresc ca acest sport să se răspândească îndeosebi printre tinerimea școlară.

Lucrul mai are însă și o parte curat financiară (bănească). Mărcile usate își au cursul lor (prețul de vânzare și cumpărare) în tocmai ca hârtiile de valoare. În acest chip o colecție cât de cât aranjată și completă prețuesce mii de coroane. Doar' în toamna anului 1902 s'a întâmplat, că în Spania contele Castillo a denunțat la poliție, de a deținut pe marele duce aventurier Nicolae *Romanowsky*, (rudă de-aproape cu însuși Țarul Rusiei) fiind-că i-a furat colecția de mărci.

Cele mai prețioase colecții se află în Europa, și între aceste cea mai renumită este alui *Ferrari* în Paris. Basa acestei colecțiuni a pus-o Daniel *Cooper* în 1862 și deja în 1878 a vândut-o marchisului Ferrari drept 3000 punți sterlingi (72,000 cor.). Colecția avea pe atunci 250,000 de piese; marchisul necrutând nici o cheltuială, făcu totul ca să o completeze. Douăzeci de agenți călătoriau permanent în toate părțile lumii, ca să câștige mărcile, ce mai lipsiau; și câți-va funcționari erau angajați exclusiv în scopul, ca să aranjeze mărcile, ce sosiau. La moartea lui Ferrari colecția era prețuită în 7 milioane de franci.

Imediat după colecția lui Ferrari urmează cea a *Țarului Alexandru III*, care la moartea acestuia consta din 190,000 de piese.

Eduard VII, regele Angliei, încă dispune de o frumoasă colecție, care în 1890 consta din 170,000 de bucăți.

În posesie de colecții prețioase mai sunt ducele de *Edinburg*, baronul *Rotschild* și alții din Franca și din Anglia.

În America încă se află câte-va colecții, a căror valoare trece peste un milion de coroane.

Cea dintâiu expoziție de mărci a fost în Drezda, la 1870, după care a urmat cea din Viena, la 1890, și din Londra, la 1893.

Centrul comerțului de mărci se află, fără îndoială, în San-Francisco, unde 50 de firme se ocupă exclusiv cu desfacerea de mărci usate. Circulația lor anuală atinge suma de 50 milioane de dolari (250 milioane de cor.)

Sunt unele mărci usate, de cari una singură valorează mii de cor. Cele mai scumpe sunt trei bucăți de pe insula Sânt-Mauriciu, cam din anii 1842—45.

Pe vremea lor aceste mărci costau 10 bani bucata, cum ar fi mărcile noastre de 10 bani, dar' — veți d-ta, cum se schimbă roata lumii — astăzi fie-care reprezintă câte-o avere întreagă, atât de mult, încât bietul de mine dacă aș dispune de o astfel de avere, momentan mi-aș dura o casă, de să-i meargă vestea peste șapte sate și mi-aș câștiga o nevestă drăguță și cuminte, cu care să duc dîle albe, până-ce moartea ne-ar striga: Amin!

Dar' nu e supărare. Bun e Dumnezeu, dă el la toți. Și până atunci, voind să termin rîndurile de față, mai amintesc, că tot toamna trecută (1902) Museul Postal din Berlin, cea mai strălucită instituție pentru adunarea de lucruri poștale, de telegraf și telefon, a cumpărat o marcă din cele trei amintite mai sus (Sânt-Mauriciu) cu suma de 45,000, adică patru-deci și cinci de mii de franci.

Mărci prețioase mai sunt cele de prin anii 1852—6 ale *Moldovei* și *Țării românești*, plătindu-se cu 50—100 cor. bucata; apoi mărcile Ungariei din 1872, și altele.

Anexe.

I. Tariful de poștă.

I. Scrisori.

Țeara de destinație	Scrisori			Cărți poștale		(Tipărituri) Imprintate		Taxe de recomandare	Taxa de avis (Ret.-Recepis)	Taxa de expres	
	Greutatea	francate	nefrancate	simple	duple	Maximal admis	Taxa				
							à 50 gr.				Minimum
	grame	bani		bani		grame	bani				bani
Ungaria	In loc	Până la 20	6 12	5	10	1 10	2 —	10	10	30	
		20—250	12 18			10—50	3 —				
	In pro- vincie	250—500	18 24			50—150	5 —				
		Până la 20	10 20			150—250	10 —				
Austria (Bosnia și Herțe- govina) și Germania	Până la 20	10 20	5	10	50—100	5 —	25	25	30		
		20—250			20 30	100—250				10 —	
	și Germania	250—500			30 40	250—500	20 —				
						500—1000	30 —				
Anglia și America	à 15 gr.	25 50	10	20	2 klgr.	5 —	25	25	30		
Belgia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	50		
Bulgaria	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Dania	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Francia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Germania de jos	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Grecia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Helveția	à 20 gr.	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Italia	à 15 gr.	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Luxemburg	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Montenegro	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Norvegia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Novibazar	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Portugalia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
România	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	30		
Rusia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Spania	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Svedia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		
Serbia	" "	10 20	5	10	"	5 —	25	25	30		
Turcia	" "	25 50	10	20	"	5 —	25	25	—		

2. Mandate poștale.

Țeara de destinație	Suma asignată	Taxa	Avis de plătire	Expres
		bani		
<i>Ungaria și Austria</i>	Până la 20 cor.	10	25	30
	20—100	20		
	100—300	40		
	300—600	60		
	600—1000	100		
<i>Germania, Luxemburg și Turcia (poștele ces. reg. austriace).</i>	Până la 40 cor.	20	25	30
	40—60	30	25	30
	60—80	40	25	—
	80—100	50	—	—
	ș. a. m. d. la câte 20 cor. cu 10 bani mai mult.			
<i>Bosnia, Herțegovina și pașalicul Novibazar</i>	Până la 40 cor.	20	25	—
	40—100	30		
	100—300	60		
	300—600	90		
	600—1000	150		
<i>Montenegro și Sêrbia</i>	Până la 40 cor.	20	25	—
	40—100	40		
	100—300	80		
	300—600	120		
	600—1000	200		

Taxa mandatelor poștale destinate pentru celelalte țări este de 25 bani pentru fie-care 25 cor. sau fracțiune, până la suma de 100 cor., iar' dela 100 cor. în sus taxa crește cu câte 25 bani de fie-care 50 cor. sau fracțiune.

Excepție fac Britania, Irlanda și America, pentru cari taxa este 25 bani de fie-care 25 cor. sau fracțiune până la suma maximă admisă (400 cor.).

Pentru birourile și statele unde serviciul telegrafic aparține statului, se pot trimite și mandate telegrafice, plătind peste taxa mandatului și taxa telegrafică corespunzătoare.

3. Serviciul de mesagerie.

a) Ungaria — Austria — Germania.

Greutatea	Pachete comune						Pachete voluminoase					
	Distanța în kilometri											
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
	peste						peste					
	75	150	375	750	1125	1125	75	150	375	750	1125	1125
b a n i						b a n i						
a) Scrisori cu parale până la 250 gr.	fr. 24	fr. 48	fr. 48	fr. 48	fr. 48	fr. 48	—	—	—	—	—	—
	ne-fr. 36	ne-fr. 60	ne-fr. 60	ne-fr. 60	ne-fr. 60	ne-fr. 60	—	—	—	—	—	—
b) Pachete până la 5 kilograme	fr. 30	fr. 60	fr. 60	fr. 60	fr. 60	fr. 60	45	90	90	90	90	90
	ne-fr. 42	ne-fr. 72	ne-fr. 72	ne-fr. 72	ne-fr. 72	ne-fr. 72	57	102	102	102	102	102
Până la 6 kg.	36	72	84	96	108	120	54	108	126	144	162	180
" 7 "	42	84	108	132	156	180	63	126	162	198	234	270
" 8 "	48	96	132	168	204	240	72	144	198	252	306	360
" 9 "	54	108	156	204	252	300	81	162	234	306	378	450
" 10 "	60	120	180	240	300	360	90	180	270	360	450	540
" 11 "	66	132	204	276	348	420	99	198	306	414	522	630
" 12 "	72	144	228	312	396	480	108	216	342	468	594	720
" 13 "	78	156	252	348	444	540	117	234	378	522	666	810
" 14 "	84	168	276	384	492	600	126	252	414	516	738	900
" 15 "	90	180	300	420	540	660	135	270	450	630	810	990
" 16 "	96	192	324	456	588	720	144	288	486	684	882	1080
" 17 "	102	204	348	492	636	780	153	306	522	738	954	1170
" 18 "	108	216	372	528	684	840	162	324	558	792	1026	1260
" 19 "	114	228	396	564	732	900	171	342	594	846	1098	1350
" 20 "	120	240	420	600	780	960	180	360	630	900	1170	1440
și așa mai departe până la 50 gr. de fie-care kg. câte	06	12	24	36	48	60	09	18	36	54	72	90
NB. Săculețe cu parale de metal se pot trimite până la 65 kg.												

b) Bosnia — Herțegovina — Novibazar.

Scris. cu parale (250 gr.)	60	60	60	60	60	60	—	—	—	—	—	—
Pachete până 1/2 kg.	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Pachete până la 5 kg.	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80

Pachete până la 20 kg. a) Până la Brod după tariful intern.
 b) Dela Brod încolo după tariful bosniac de tot klg. câte 10 bani.

Porto pe valoare:	bani	Provisia la ramburse.	bani
Până la 100 cor.	06	Până la 24 cor.	12
100—600 „	12	24—28 „	14
600—900 „	18	28—32 „	16
900—1200 „	24	ș. a. m. d. tot la 4 cor. sau	
1200—1500 „	30	fracțiune	02
1500—1800 „	36		
ș. a. m. d. tot la câte 300 cor.			
sau fracțiune	06		

Exemple:

1. Asignez din Brașov la Budapesta o scrisoare cu parale în valoare de 2400 cor. cântărind 170 de grame. Ce taxă se va încasa?

Resp.: Taxa de franco 60 bani.

Porto pe valoare 48 „

Suma 1 cor. 08 bani.

2. Trimit din Brașov la Budapesta un pachet de 17 kg. 600 gr. încărcat cu 135 cor. ramburs. Taxa?

Resp.: Francatura (distanța IV) 5 cor. 28 bani

Provisia de rambursă . — „ 68 „

Suma 5 cor. 96 bani,

II. Tariful telegramelor.

1. Oficiile de telegraf percep taxele după numărul cuvintelor sau după numărul cifrelor. Lungimea unui cuvânt nu poate trece peste 15 litere sau 5 cifre. Punctul, virgula, virgula punctată, semnul întrebării, al exclamațiunii, se consideră de câte-o cifră.

2. Textul telegramei trebuie scris cu litere cetete, fără corecturi, fără ștersături.

3. Dacă cine-va dorește ca telegrama lui să fie trimisă numai decât, o poate preda ca *telegramă urgentă*, dar atunci trebuie să pună înaintea adresei semnul (*D*). În acest cas taxa telegramei va fi de *trei-ori* cât taxa telegramei simple.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4. La telegrama noastră putem cere *răspuns*, scriind înaintea adresei semnul (*RP*) adecă „Răspuns plătit“. Taxa răspunsului este taxa unei telegrami de 10 cuvinte. Putem cere și *răspuns urgent* (*RPD*), pentru care plătim taxa unei telegrami urgente de 10 cuvinte, adecă în internul țerei noastre 1 cor. 82 bani.

5. Pentru *colaționarea telegramei* (*TC*) se incassează $\frac{1}{4}$ din taxa telegramei date.

6. Telegramele adresate în locuri, unde nu se află oficiu (birou) telegrafic, se expediază cu poșta sau cu un curier expres. Trimițătorul e dator să indice totdeauna, înaintea adresei, că în ce chip să i-se facă expedarea.

a) Expedarea cu poșta se face gratuit.

b) Expedarea prin curier face de regulă 1 cor. Înaintea adresei trebuie scris semnul (*XP*) = „curier plătit“.

Regimul european.

Tariful I.

Ungaria

	Taxa unui cuvânt bani	Mini- mum bani
1. Circulația generală	06	60
2. Circulația locală, între două birouri de stat sau de tren din aceiași localitate . . .	02	40

Tariful II.

Țeri europene.

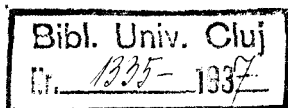
A) Cu taxă minimală (10 cuv.)

Austria și ducatul Lichtenstein	06	60
Boemia și Hertegovina:		
a) circulația generală	06	60
b) circulația confiniară	02	40
Germania	06	60
Sârbia	06	60

B. Cu taxă fundamentală și cu taxă
pe cuvinte.

	Taxa funda- mentală	Taxa pe cuvânt
Belgia (Belgique).	60	21
Britania mare și insulele canalului La Manche	66	26
Bulgaria și Rumelia	60	16
Dania (Dänemark)	60	21
Francia, Corsica, Monaco și republica Andora	60	16
Gibraltar	60	33
Grecia (Grèce):		
a) Continentul și insulele Euboea și Paros	60	41
b) Insula Corfu	60	26
c) Celelalte insule	60	44
Helveția (Suisse).	60	09

	Taxa funda- mentală	Taxa pe cuvânt
Holanda (Germania de jos)	60	10
Italia:		
a) Circulația limitrofă	60	08
b) Circulația generală	60	16
Luxemburg	60	21
Malta	60	37
Montenegro	60	09
Norvegia (Norvège)	60	32
Portugalia	60	33
România	60	09
Rusia, Caucazul	60	24
Spania (Espagne)	60	28
Svedia (Suède)	60	24
Turcia europeană (Turquie d'Europe)	60	28

Cuprinsul:

	Pagină.
Un cuvânt înainte	3
Scrisorile	4
Poșta	7
1. Poștele stabile	11
2. Poșta ambulantă	12
3. Poșta electrică	13
4. Alte specii de poștă	14
a) Poșta cu porumbi	14
b) Poșta de butelii	14
c) Poșta de țevi	15
„Uniunea poștală Universală“	16
1. Dispoziții generale	16
2. Biroul internațional	20
3. Țerile înafară de uniune	20
4. Congresele	21
5. Notă	22
Convenții speciale	22
Convenția ungaro-română	22
Secretul epistolar	25
1. Mărcile poștale	27
2. Cuvertele francate și cărțile poștale	30
3. Falsificarea și contrafacerea hârtiilor poștale	31
Serviciul	33
1. Serviciul poștelor	33
2. Jurnale și publicațiuni periodice	33
3. Abonamente la ziare	34
4. Incassarea cupoanelor și efectelor de comerț	34
5. Casa de păstrare a poștelor	34
6. Checuri și clearing	35
Telegraful	36
Cablurile submarine	38
Verigă în jurul pământului	42
Telefonul	44
Colecții de mărci poștale	45
Anexe (tarifele poștale și telegrafice)	48

Din

„Biblioteca poporală a Asociațiunii“

au apărut:

- Nr. 1.** Povestiri (I.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . . fil. 20
- Nr. 2.** Povestiri (II.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . . fil. 20
- Nr. 3.** Despre cărțile funduare și intabulări, de *Dr. Valer Moldovan* . . . . . fil. 30
- Nr. 4.** Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de *Emanuil Unghurean, Dr. Elie Cristea și Nicolau Ioan* . . . . . fil. 20
- Nr. 5.** Casa părintească, crescătoarea indivișilor și popoarelor, de *Ioan Popea*, fost profesor la gimnasiul român din Brașov . . . . . fil. 20
- Nr. 6.** Despre testament. Explicarea articolului de lege XVI, din anul 1876, de *Dr. Valer Moldovan* . . . . . fil. 30
- Nr. 7.** Poșta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre instituțiile poștale, de *Gavr. Todică* . . . . . fil. 20

